

Engelstoft, Laurids, 1774-1851, Historiker, er født 2. Dec. 1774 i Gislum Præstegaard ved Hobro. Hans ovfr. nævnte Fader, Provst, Mag. Chr. E., gav ham den første Undervisning og dermed tillige Grundvolden til hans Viden i de klassiske Fag, til hvilke baade Fader og Søn følte sig stærkt hendragne. 15 Aar gammel kom han i Randers Skole og fandtes efter 1½ Aars Undervisning saa vel forberedt, at han kunde afgaa til Universitetet (1791). Her tog han 1. og 2. Examen og i April 1796 theologisk Embedsexamen med Udmærkelse. Han syntes endog strax at skulle træde i præstelig Virksomhed, i det Grev Rosencrone tilbød ham et Kald, til hvilket han havde Kaldsret. E. var et Øjeblik i Tvivl, men besluttede saa at følge den videnskabelige Vej, til hvilken han ved sin hurtige Tilegnelsesevne, sit klare Overblik og sin Lyst til Studier maatte føle sig selvskreven. Med sin Ven Børge Thorlacius havde han drevet fælles Studier; begge vare nu fuldt beskæftigede med at besvare Universitetets Prisopgaver, og der tilkjendtes 1797 Thorlacius Guldmedaillen for en filologisk og E. for en historisk Afhandling (om Kvindekjønnets huslige og borgerlige Kaar hos Skandinaverne før Kristendommens Indførsel). Endnu samme Aar disputerede E. for den filosofiske Doktorgrad «de Hieronymo Stridonensi», en Afhandling, der vandt megen Anerkjendelse. Med offentlig Understøttelse kunde Thorlacius og E. nu drage til Udlandet. Efter et længere Ophold i Göttingen og Besøg i en Del af Tysklands andre Byer droge de over Holland og Belgien til Frankrig. Dette Ophold i Frankrig var betydningsfuldt for E.s senere Udvikling og gav hans hele Dannelse og Aandsretning et Præg, som aldrig udsleddes. Netop da de to Venner i Nov. 1798 kom til Paris, udbrød den anden Koalitionskrig; da Bonaparte 18. Brumaire næste Aar holdt sin Tordentale til de 500's Forsamling, maatte den tilstedeværende E. flygte ud af Vinduet, og næppe vare han og Thorlacius paa Hjemvejen komne over Frankrigs Grænse, førend Marengosejrens Ry naaede dem. E. var henrykt over saaledes i 1½ Aar at leve midt i Verdensbegivenhederne, som han opmærksomt iagttog. Samtidig med at han flittig studerede i Bibliothekerne over historiske og filologiske Æmner, fulgte han, som alt tidligere i Tyskland, Forelæsninger over naturvidenskabelige Fag, rejste nogle Maaneder med danske Botanikere til Pyrenæerne, æsthetiserede og øvede sig i fremmede Sprog, red og fægtede, kort sagt, den lille, blondlokkede Nordbo tabte enhver jysk Tunghed, og der kom en fransk Elegance over hans Person og hele Væsen. Han bragtes desuden, vistnok for bestandig, ud af et saadant Forhold til Theologien, at han vilde kunne overtage præstelig Gjerning. Efter Rejsens brede, nydelsesrige Veje fulgte ved Hjemkomsten i Sommeren 1800 de trangere Stier ad Embedsbanen. E. maatte udslette et mindre gunstigt Indtryk, som han havde bibragt de styrende, og efter at have offentliggjort en i Paris begyndt Afhandling om «Philip August og Ingeborg» (1801), der ligesom det tidligere Arbejde, om Kvindekjønnets Stilling i Oldtiden, vidner om en sjælden Fremstillingsevne og omhyggelige Studier, udnævntes han (1802) til Adjunkt i Historie og Geografi ved det filosofiske Fakultet, 1803 til Professor extraord. Gage opnaaede han dog først 1805, og han maatte saaledes dels ved Undervisning i Schouboes Institut, dels ved en Ansættelse som Sekretær ved det kgl. Bibliothek (1803-5) tjene det fornødne til sit Underhold. Paa Kathedret var E. en aandfuld og tiltalende Forelæser. Om Ordet end ikke fødtes hurtig paa hans Læber, antog det altid den skjønne Form; han stod anskuende over for sit Æmne og kaldte Hovedpunkterne frem; det spændte, hvilende Øjelaag over det glans-fulde Øje aabenbarede en Mand, der søgte at finde Overblik og Standpunkter og stræbte efter at oplyse Tankerne i Verdensstyrelsen. E. yndede historiske Paralleler, og han lod ofte Strejflys virke klarende, kun følte Tilhøreren stundum et Savn ved, at E. havde ladet sig nøje med at henkaste Tanker om en mulig Forstaaelse uden selv at forsøge den dybere Indtrængen. Under hele sin Universitetsvirksomhed - han blev 1817 Professor ordinarius - bestræbte han sig for ogsaa uden for Læresalen at træde de studerende nær. Hans gjæstfrie Hjem - 1805 blev han gift med Magdalene Cathrine Estrup (f. 1786 f 1878), Datter af Pastor P. E. og Søster til Historikeren E. - stod aabent for mangfoldige studerende, som her nøde godt af hans belærende Samtale eller traf sammen med fremragende Mænd i Lærdommens og Digtningens Verden. Da der indkom 600 Rdl. for hans Universitetstale

om den akademiske Borgerrets Betydning (1809), gav han disse til et Stipendium for studerende til Anskaffelse af Bøger. Islandske Studenter, der i E. fandt en god Beskytter, lode hans Portræt stikke i Kobber ved Eckersberg (1830).

Stiftelsen af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler 1805 havde imidlertid været en skæbnesvanger Begivenhed for E.s Virksomhed. Ved sin store Arbejdsdygtighed, sine omfattende Kundskaber og sin Lyst til at gribe ind i praktiske Forhold var han som selvskreven til at træde i Direktionens Tjeneste, og dens Existens og E.s Liv vare paa en egen Maade knyttede sammen. Han blev 1805 dens Sekretær, 1812 Assessor i Direktionen og var fra 1817-32 og derpaa igjen fra 1840-48, da Direktionen opløstes, Medlem af den. Han kastede sig med største Iver ind i denne Gjerning, og hans «Universitets- og Skoleannaler» (1806 - 13) vidne bedst om, med hvor megen Opmærksomhed han fulgte alle Skolepørgsmaal i Udlandet og søgte at fremdrage alt nyttigt og oplysende om Universitetet og de lærde Skoler her hjemme, om deres Historie, Institutioner, nuværende Virkemaade og Undervisningens Resultater. Opdragelsen havde altid ligget E. paa Hjærte, allermest for saa vidt den skabte Folkekarakteren, og i et tankevægtigt Skrift, som han skrev under et Ophold i Rensborg 1807-8, da han som Direktionens Referent fulgte Regeringen her ned, «Tanker om Nationalopdragelsen, betragtet som det virksomste Middel til at fremme Almenaand og Fædrelandskærlighed» (1808), udviklede han, hvorledes den unge skulde opdrages til at føle sig som Landets Søn, som Arvtager af en stor Fortid. Kjendskabet til Landet, som det var og er, maatte derfor staa i første Linje, ligesom Opdragelsen burde være militær, Legeme og Aand uddannes i fuld Harmoni, og Staten ved Udmærkelser tilskynde til sand Borgeraands Væxt. - E. har sin Andel i de Reforme, som Universitetet og Skoleundervisningen i Løbet af næsten et halvt Aarhundrede undergik, og har derved indlagt sig megen Fortjeneste; et i særlig Grad fremragende administrativ Talent tør man dog maaske næppe tillægge ham. I øvrigt benyttedes hans Arbejdsdygtighed ved mange Lejligheder; saaledes klager E. 1813 i et Brev over, at hans Helbred havde faaet et mærkeligt Stød under den norske Universitets-Kommissions Forhandlinger i den forudgaaende Vinter, da han efter 5 à 6 Timers Seance maatte, til Dels om Natten, udkaste Breve og Forestillinger, hvorved han paadrog sig en alt for stærk Anspændelse. For Sorø Akademis Gjenfødelse (1822) og følgende Udvikling var E. levende interesseret.

Haarde Klager kunde den historiske Videnskab dog føre over at være svigtet af en højt begavet Dyrker. E.s foran nævnte historiske Afhandlinger og ligeledes hans «Blik paa Forsvarsvæsenets Forfatning og Tilstand i det byzantinske Rige under Kejser Justinian I» (1815) og «Wiens Belejring af Tyrkerne 1683» (1817) maa kaldes mønsterværdige, hvad historisk Granskning og Fremstilling angaar, men de bleve ikke efterfulgte af mange eller af store Arbejder. Han udgav sammen med Jens Møller «Historisk Kalender », 3 Bind (1814-17), og skrev sammen med Werlauff «Kjøbenhavns Universitetsbygningens Historie» (1836), han var Medredaktør af «Journal for udenlandsk Litteratur» og «Maanedsskrift for Litteratur». I øvrigt var det nærmest ved et mere tilfældigt Fund af Aktstykker eller ved Begivenheder, der danne Paralleler til Fortidens Forhold (især naar det gjaldt Fædrelandets Forsvar), at han optraadte som Forfatter (saaledes om «Christian IV's Forsøg paa at afskaffe Vornedskabet», «Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700»). I nogle mindre Afhandlinger har han ogsaa omhandlet Statistikken, i hvilket Fag han holdt Forelæsninger for de juridiske studerende. Men altid gjennemgik Stoffet en Støbning i den smukke, ofte elegante Form, som var E. egen. Et Udvalg af hans Skrifter udgaves i 3 Bind af Samfundet til den danske Litteraturs Fremme 1859-62. E. var den sidste af vore lærde, som skrev elegante latinske Vers.

Naar E. et Aar før sin Død skrev: «Mit hele Liv har mest været Opofrelser», og han derved sikkert tænkte paa, hvorledes han ved praktisk Gjerning var dreven bort fra højere Kald, saa han den Gang, som ofte i sin senere Levetid, vist ikke dybt nok til Bunds i sit eget Sind. Det er en Historikers Lod saa at sige ved hvert enkelt Studium at skulle paa ny tjene sig op fra menig til Officer; han maa

længe gjøre trættende og pinligt Arbejde, inden han naar til at befale og lede, men til den første Art Gjærning følte E. sig noget for fornem. Et Arbejde i Slid og Møje uden æsthetisk Tilfredsstillelse tiltalte ikke E. Vel havde E., som P. A. Munch siger, «et sjældent historisk Instinkt», men Instinkt uden Studier paa første Haand hjælper kun halvvejs. E. vilde hellere iagttage Samtiden og nedskrive, hvad der meddeltes ham om denne og den nærmeste Fortid, - han begyndte endog en Brevvexling med sin Kollega Thorlacius om Dagens Begivenheder i det Øjemed at være Kilde for Eftertiden, og mange Optegnelser om Samtiden og om Traditionen fra den nærmest forudgaaende Tid findes fra hans Haand. For den nye historiske Arbejdsmaade, som efterhaanden brød sig Vej, kom han derfor til at staa noget fjærn, og da E. ingeniunde i sin senere Levetid vandt Paaskjønnelse for sin administrative Virksomhed, kom der et vist Misforhold ind i den i øvrigt saa højt fortjente Mands Liv. Men hans varme Fædrelandskærlighed og Omsorg for, at ægte Borgeraad trivedes - tidlig havde han gjort opmærksom paa det danske Sprogs ulykkelige Stilling i Slesvig, og Tanken om Enheden i de nordiske Folks Fortid og Skæbne havde grebet ham stærkt -, hans utrættelige Arbejdslyst og betydelige videnskabelige Fortjenester maatte alle erkjende.

E. var 1811 bleven udnævnt til Justitsraad og 1836 til Konferensraad og Ordenshistoriograf. 1840 blev han Kommandør af Danebrog. 1845 blev han som Universitetets Senior fritaget for at holde Forelæsninger, og 1848 udnævntes han, samtidig med at han entledigedes af Universitetsdirektionen, til Storkors af Danebrog. 1812 var han bleven Medlem af det danske Videnskabernes Selskab, 1813 af Danske Selskab, hvis Forstander han var fra 1829 til sin Død. Sine sidste Aar tilbragte han i Stilhed og døde 14. Marts 1851.

Wegener, L. Engelstoft, 1852. Erslew, Forf. Lex. Joh. Steenstrup, Historieskrivningen i Danm. i det 19. Aarh.

Johannes C. H. R. Steenstrup.

(Fra DANSK BIOGRAFISK LEXIKON, tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814. Udgivet af C. F. Bricka. Kjøbenhavn., 1887 - 1905).